

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ Й БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Функціонування бюджетної системи та здійснення бюджетної політики в Україні відбувається на основі законодавчих та нормативно-правових актів, визначених ст.4 Бюджетного кодексу України. До них належить: Конституція України, Бюджетний кодекс України, Закон про Державний бюджет України, інші закони, що регулюють бюджетні правовідносини, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, рішення органів АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

Незважаючи на достатню кількість нормативних документів у зазначеній сфері, на сьогоднішній день ми спостерігаємо значні розбіжності між деякими з них, що значно ускладнює проведення та реалізацію ефективної бюджетної політики в нашій країні.

Враховуючи слабку дієвість законодавчої бази щодо регулювання бюджетних відносин, виникає необхідність цільового реформування бюджетної системи України. Метою даної реформи має стати формування оптимальної системи міжбюджетних відносин, приведення у відповідність делегованих місцевим органам повноважень і виділенні для їх виконання фінансових ресурсів, введення в дію оптимального механізму розподілу бюджетних трансферів між регіонами, надання бюджетному процесу більшої відкритості та публічності, забезпечення умов для економії місцевих бюджетних видатків і створення стимулів для перевиконання місцевих бюджетів та розвитку територій.

Так, першим кроком до втілення зазначеної реформи в дію було прийняття в 2001 р. Бюджетного кодексу України, який процедурно врегулює провадження бюджетного процесу та встановлює загальні для всіх правила гри. Уперше було гармонізовано та взаємопов'язано державний бюджет і програму соціально-економічного розвитку країни. Було запропоновано бюджет розвитку, в якому передбачаються кошти на капітальні вкладення та інші державні інноваційні програми. Розпочато роботу із запровадження програмно-цільового методу фінансування видатків державного бюджету. Відбулося збільшення фінансової незалежності місцевих бюджетів.

Однак, незважаючи на ці досягнення, бюджетна реформа стикається з багатьма проблемами. Головною з них є те, що вона так і не стала складовою реформи суспільних відносин узагалі. За відсутності реальних реформ в інших сферах суспільного життя бюджетна реформа діє фрагментарно. Фактично реформа міжбюджетних стосунків зупинилася на рівні села, селища, міста, району. Затягується введення в дію програмно-цільового методу фінансування на рівні місцевих бюджетів. Існує проблема

перепідготовки кадрів, які мають навчитися правильно застосовувати нові бюджетні процедури Бюджетного кодексу. Крім того, потрібен безсторонній аналіз нормативного фінансування, аналіз процедур перерахунку трансфертів, аналіз досвіду формування бюджетів розвитку, зокрема тієї складової бюджету, яка називається власними доходами. Слід визначити, наскільки ці власні доходи покривають ті видатки, які передбачається покрити і які означені в Бюджетному кодексі як власні видатки.

Таким чином, для забезпечення високої нормативної ефективності правові акти слід приймати з урахуванням дієвого механізму їх подальшої реалізації. Фактично це одна з найгостріших на сьогодні проблем для України. Така незавершеність, недосконалість законодавчого поля має свої причини. Це пов'язано з тим, хто розробляє закони, з огляду на які завдання це робить, яка теоретична основа законотворчого процесу. А з іншого боку, це зумовлюється й недосконалістю нових законів та відсутністю механізмів їх реалізації.

Також під час підготовки законопроектів вважаємо за необхідне враховувати активну позицію громадян країни. Громадський сектор посідає одну з ключових позицій у даному аспекті, зокрема в підтримці розвитку системи самоврядування і всіх реформ, у тому числі й бюджетної реформи, що вимагає прозорості бюджетного процесу й уможливлення конкретної участі кожного громадянина в цьому процесі. Хоча часто активність громадського сектора не дуже висока, проте потрібно через засоби масової інформації повідомляти про дані можливості. Однак, належний механізм для забезпечення такої участі ні у Бюджетному кодексі, ні в інших нормативно-правових актах не описаний.

Отже, здійснення бюджетної політики в Україні регулюється значною кількістю нормативних актів, але, враховуючи недосконалу систему організаційного забезпечення, зокрема неналежний дієвий механізм реалізації існуючої законодавчої бази та слабку участь громадського суспільства у впровадженні бюджетної політики, існуюча бюджетна система характеризується відсутністю єдиної, координованої системи правового забезпечення порядку реалізації державної політики. За таких умов виникає необхідність пошуку та використання системно нових підходів до формування та реалізації нормативно-правового забезпечення бюджетної політики.

Табачун, Б.М. Напрямки реформування бюджетної політики й бюджетного законодавства [Текст] / Б.М. Табачун // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення: зб. тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (4-5 червня 2010 р., м. Суми). - Суми: УАБС НБУ, 2010. - С. 198-200.